

Chwedl y Ddwy Ddraig

(O archif Cwrc ar www.hwb.wales.gov.uk)

Cyn darllen y chwedl sy'n ymwneud â'n baner ni, meddyliwch am y datganiadau isod a cheisiwch benderfynu a ydynt yn wir ai peidio.

<i>Datganiad</i>	<i>Mwy na thebyg yn wir</i>	<i>Mwy na thebyg yn gelwydd</i>
1. Cafodd y faner statws swyddogol fel baner Cymru yn 1900		
2. Roedd y ddraig goch ar faner Harri Tudur yn ôl yn y bymthegfed ganrif.		
3. Mae'r chwedl yn ymwneud â dwy ddraig a'r ddraig wen oedd yn cynrychioli Ffrainc.		

Wrth ddarllen yr hanes isod, nodwch unrhyw gwestiynau sy'n dod i'ch meddwl yn y bocs wrth ymyl y testun. Mae dwy enghraifft yno i chi.

Mae'r ddraig goch wedi bod yn symbol o Gymru ers dros 1,200 o flynyddoedd a'r sôn cyntaf am ddraig goch yn dyddio nôl i'r wythfed ganrif yn stori Dinas Emrys. Yn wir, mae rhai yn dweud mai'r ddraig goch yw'r faner hynaf sy'n parhau mewn bodolaeth.

Yn ôl y stori, roedd y brenin Gwrtheyrn a'i bobl wedi ffoi rhag y Sacsoniaid ac yn chwilio am rywle newydd i fyw. Daethant at fryn uwchben Beddgelert yng Ngwynedd a phenderfynu y byddai'r fan honno'n ddelfrydol ar gyfer codi castell, felly dyma fynd ati i adeiladu.

Yn ystod y nos, gallai'r bobl glywed sŵn dychrynlyd a theimlo'r ddaear yn crynu ac erbyn y bore roedd y waliau newydd wedi syrthio i'r llawr. Er iddynt ail-ddechrau ar yr adeiladu dro ar ôl tro, digwyddai'r un peth bob nos.

Galwodd Gwrtheyrn ei ddynion doeth ato a'u holi beth i'w wneud. Dyma nhw'n dweud wrtho fod ysbyrdion drwg yn ceisio ei rwystro rhag adeiladu ei gastell a'i

Ble mae Dinas Emrys?

Pa faneri eraill sy'n hen?

gynggori mai'r unig ffordd i'w tawelu oedd trwy aberthu bachgen bach oedd heb dad. Daethant o hyd i fachgen. Ei enw oedd Emrys, ond pan glywodd Emrys beth roedden nhw am ei wneud iddo, chwarddodd ar y dynion twp. Eglurodd fod llyn tanddaearol o dan y bryn a bod dreigiau'n ymladd yno gyda'r nos. Dyna oedd yn gwneud i'r ddaear grynu ac i'r waliau gwympto!

Diolch byth, roedd Gwrtheyrn yn frenin doeth a gwrandawodd ar Emrys. Gwnaethpwyd twll i mewn i'r bryn nes dod o hyd i'r llyn, a'r noson honno, ymddangosodd y dreigiau, un ddraig wen ac un ddraig goch. Ymladdodd y ddwy yn ffyrnig iawn, nes o'r diwedd, fe laddodd y ddraig goch y ddraig wen. Wrth gwrs, ar ôl hynny gallai Gwrtheyrn godi ei gastell a rhoddwyd yr enw Dinas Emrys ar y castell.

Pan holodd Gwrtheyrn y bachgen beth oedd ystyr yr hyn a welodd, eglurodd Emrys "Y ddraig wen yw Lloegr a'r ddraig goch yw Cymru. Byddant yn ymladd â'i gilydd am amser maith, ond yn y diwedd y ddraig goch fydd yn ennill".

Ym 1485, ym mrwydr Bosworth, roedd byddin Gymreig Harri Tudur wedi trechu byddin Seisnig Richard III. A beth feddyliech chi oedd ar faner Harri? Y ddraig goch wrth gwrs a honno ar gefndir gwyrdd a gwyn! Pan ddaeth Harri Tudur yn frenin ar Gymru a Lloegr, rhoddodd lun o'r ddraig goch ar arian y deyrnas a galwodd ei fab hynaf Arthur, Tywysog Cymru! Mae'n siŵr fod Harri a llawer o Gymry eraill yn credu fod chwedl Dinas Emrys wedi dod yn wir.

Cafodd y faner statws swyddogol ym 1959.

Chwedl y Ddwy Ddraig

Tasgau

1. Edrychwch nôl ar eich cwestiynau, lliwiwch bob cwestiwn a gafodd ei ateb yn nes ymlaen yn y testun yn un lliw.
2. Lliwiwch bob cwestiwn na chafodd ei ateb mewn lliw arall.
3. Lliwiwch bob gair sy'n newydd i chi mewn lliw arall eto.
4. Llenwch y tabl yma gan ddewis 5 gair sy'n newydd i chi yn y testun.

Gair sy'n newydd i mi yw...	Rwy'n dyfalu mai ei ystyr yw...	Ei ystyr go iawn yw.... Dyma frawddeg arall i ddangos ei ystyr

Chwedl y Ddwy Ddraig

Darllen a deall.

Atebwch mewn brawddegau llawn.

- 1. O ba ganrif mae'r chwedl yn dyddio?
- 2. Ble roedd y Brenin Gwrtheyrn yn ceisio codi castell?
- 3. Beth oedd yn digwydd bob nos?
- 4. Beth oedd esboniad Emrys am y ffaith fod y waliau'n syrthio?
- 5. Yn ôl y chwedl, pwy oedd y ddraig wen yn ei gynrychioli?
- 6. Sut defnyddiodd Harri Tudur y ddraig goch?

Gwaith Iaith

Chwiliwch am 5 ansoddair

Chwiliwch am 5 berfenw

Chwiliwch am 5 berf yn yr amser gorffennol

Chwiliwch am 5 enw priod

Chwedl y Ddwy Ddraig

Mae ansoddeiriau'n treiglo'n feddal ar ôl "yn"

Cywirwch y brawddegau hyn:

1. Mae llygaid y ddraig yn creulon.

2. Mae'r fflamau o geg y ddraig yn poeth iawn.

3. Mae croen y ddraig yn garw ac yn cryf.

4. Mae ceg y ddraig yn mawr ac yn gwenwynig.

Tasg Gwaith Cartref

Lluniwch gerdyn post deniadol addas i'w werthu mewn siopau yn cynnwys hanes y ddraig ar un ochr.

Date	Time	Location	Weather	Notes
10/10/2023	08:00	Forest	Clear	Start of hike
10/10/2023	09:00	Forest	Clear	Reached trailhead
10/10/2023	10:00	Forest	Clear	Reached summit
10/10/2023	11:00	Forest	Clear	Reached summit
10/10/2023	12:00	Forest	Clear	Reached summit
10/10/2023	13:00	Forest	Clear	Reached summit
10/10/2023	14:00	Forest	Clear	Reached summit
10/10/2023	15:00	Forest	Clear	Reached summit
10/10/2023	16:00	Forest	Clear	Reached summit
10/10/2023	17:00	Forest	Clear	Reached summit
10/10/2023	18:00	Forest	Clear	Reached summit
10/10/2023	19:00	Forest	Clear	Reached summit
10/10/2023	20:00	Forest	Clear	Reached summit
10/10/2023	21:00	Forest	Clear	Reached summit
10/10/2023	22:00	Forest	Clear	Reached summit
10/10/2023	23:00	Forest	Clear	Reached summit
10/10/2023	00:00	Forest	Clear	Reached summit
10/10/2023	01:00	Forest	Clear	Reached summit
10/10/2023	02:00	Forest	Clear	Reached summit
10/10/2023	03:00	Forest	Clear	Reached summit
10/10/2023	04:00	Forest	Clear	Reached summit
10/10/2023	05:00	Forest	Clear	Reached summit
10/10/2023	06:00	Forest	Clear	Reached summit
10/10/2023	07:00	Forest	Clear	Reached summit
10/10/2023	08:00	Forest	Clear	Reached summit
10/10/2023	09:00	Forest	Clear	Reached summit
10/10/2023	10:00	Forest	Clear	Reached summit

Date	Page
	<div data-bbox="1046 1341 1227 1559" style="border: 1px solid black; height: 275px; width: 161px;"></div>